

De kracht van verbinding

een inclusieve cultuurvisie

Cultuurvisie 2025 - 2030
Gemeente Eijsden-Margraten

Leeswijzer

Welkom bij de cultuurvisie van Eijsden-Margraten. Dit document biedt een overzicht van de culturele ambities en kansen in onze gemeente en is als volgt opgebouwd:

Introductie:

We starten met een korte inleiding waarin de culturele kansen voor Eijsden-Margraten worden belicht.

Visie, missie en strategie:

Hier presenteren we de kernwaarden en strategische aanpak die onze cultuurvisie ondersteunen.

Verdieping:

We nemen je mee door de culturele kernthema's, onze ambities en doelstellingen, kansen voor verdere ontwikkeling en groei, en de aanpak voor monitoring en evaluatie.

Met deze opzet geven we een helder overzicht van onze culturele ambities en de stappen om deze te realiseren. De vertaling naar het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks vastgelegd in een apart overzicht.

Aan het einde van dit document vind je een overzicht van de gebruikte bronnen en een begrippenlijst met toelichtingen op vaktermen en concepten.

*Foto voorzijde: Viaduct Kooistraat (Rijckholt).
Het kleurrijke mural art kunstwerk op het viaduct brengt op een toegankelijke manier de thema's natuur en duurzaamheid in beeld, spreekt jongere generaties aan en ondersteunt lokale culturele makers. Het project draagt bij aan bewustwording en brengt een essentiële boodschap op een verfrissende manier.*

Introductie

Welkom in de toekomst van Eijsden-Margraten, waar cultuur het fundament is van een verbonden en dynamische gemeenschap. Deze cultuurvisie schetst onze koers voor een betrokken en vooruitstrevend cultuurbeleid voor de periode 2025-2030.

In Eijsden-Margraten stroomt cultuur door ons dagelijks leven. In dit glooiende landschap worden tradities met hart en ziel doorgegeven. Onze monumenten vertellen verhalen, het bruisende verenigingsleven verbindt, en ons levende erfgoed geeft diepte aan onze identiteit. In het straatbeeld brengen kunstwerken onze streekverhalen tot leven, variërend van klassieke sculpturen tot levendige, moderne murals.

Met deze rijke culturele basis bouwen we aan een levendige en inspirerende toekomst. Jonge generaties en nieuwe inwoners brengen frisse energie en vernieuwende ideeën, waardoor onze culturele identiteit zich voortdurend ontwikkelt. Als grensgemeente in de Euregio halen we kracht uit verbinding, waar oorsprong en vernieuwing elkaar ontmoeten en versterken. Van eeuwenoude ambachten tot maatschappelijke kunstprojecten, en van kleurrijke tradities tot digitale technologieën die ons erfgoed ontsluiten; ons culturele leven bloeit en verbindt.

In deze visie krijgt cultuur alle ruimte om verder te floreren, als krachtige motor voor zowel persoonlijke groei als maatschappelijke vooruitgang. Dit versterkt onze identiteit, verbindt mensen en biedt oplossingen voor de vraagstukken van vandaag. Kunst- en cultuurprojecten integreren thema's die leven in onze samenleving, zoals vrijheid, participatie, inclusie en duurzaamheid. Deze projecten dagen onze inwoners uit, bieden nieuwe perspectieven en creëren ruimte voor reflectie. Samen met onze culturele makers ontwikkelen we een cultureel ecosysteem dat artistieke kwaliteit combineert met maatschappelijke impact en actief bijdraagt aan de versterking van onze gemeenschap.

In Eijsden-Margraten bouwen we aan een samenleving waarin cultuur de verbindende kracht is, waarin iedereen zich welkom voelt en nieuwe ideeën kunnen bloeien. We blijven trouw aan onze oorsprong, terwijl we met openheid en ambitie vooruitkijken naar de toekomst. Zo blijft cultuur niet alleen een bron van inspiratie, maar ook een katalysator voor verandering en innovatie, die ons verbindt en ons helpt te groeien.

*Foto: Dag van de Cramignon.
Tradities blijven levend, zichtbaar en relevant door ze te verbinden met jongere generaties. Immaterieel erfgoed vertelt ons wie we zijn en brengt onze identiteit op een krachtige manier in beeld. Het verbindt verleden, heden en toekomst, en houdt onze rijke geschiedenis betekenisvol.*

Onze visie

In 2030 is Eijsden-Margraten een gemeente waar cultuur een drijvende kracht is achter een verbonden, inclusieve en veerkrachtige gemeenschap. Onze cultuurvisie is toekomstgericht en ambitieus: kunst en cultuur versterken de levenskwaliteit, bevorderen sociale samenhang en dragen bij aan een samenleving waarin iedereen zich welkom voelt en kan bijdragen.

Culturele betrokkenheid gaat hand in hand met maatschappelijke vooruitgang en maakt cultuur tot een krachtige bron van verandering en verbinding. Met ons rijke culturele verleden als fundament, omarmen we nieuwe technologieën, innovatieve kunstvormen en participatieve methoden om cultuur te beleven, te delen en maatschappelijke doelen te realiseren. Zo bouwen we aan een sterke culturele identiteit die verleden, heden en toekomst met elkaar verbindt en aan een gemeenschap die klaar is voor de toekomst.

Onze missie

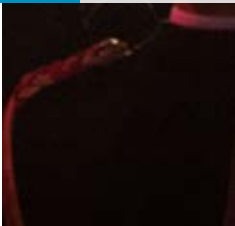
Onze missie is om cultuur breed toegankelijk te maken voor alle inwoners en strategisch in te zetten als motor voor sociale cohesie en maatschappelijke uitdagingen. Door inwoners en culturele professionals actief te betrekken, creëren we een levendige en diverse infrastructuur die de unieke identiteit van onze gemeente weerspiegelt, het culturele werkveld versterkt en ons helpt maatschappelijke doelen te bereiken. Wij combineren lokale tradities met innovatieve kunstvormen en betrekken jongere generaties, waardoor onze culturele identiteit toekomstgericht kan groeien. Vrijheid speelt een sleutelrol; we streven naar een toekomst waarin iedereen de ruimte heeft om te participeren, te bloeien en bij te dragen, ongeacht achtergrond of situatie. Zo bouwen we stap voor stap aan een gemeenschap die creatief, verbonden en duurzaam is, met cultuur als motor voor verbinding, vooruitgang en duurzame ontwikkeling.

Onze strategie

Onze strategie richt zich op het integreren van kunst en cultuur in de verschillende lagen en aspecten van de samenleving. Door participatieve kunst en innovatieve technologieën in te zetten, maken we cultuur een verbindende en inspirerende kracht die het culturele netwerk versterkt en de levenskwaliteit van inwoners verhoogt. Samenwerkingen met beleidsvelden, instellingen en maatschappelijke partners bouwen ons culturele ecosysteem verder uit en stimuleren zowel culturele als maatschappelijke vooruitgang.

Onze strategische aanpak is thematisch en bestaat uit vijf culturele kernthema's, ondersteund door vijf richtinggevende, dwarsdoorsnijdende principes die als rode draad door ons beleid en uitvoeringsprogramma lopen en de integratie van essentiële waarden waarborgen. Elk kernthema is gekoppeld aan meetbare doelstellingen en evaluatiemechanismen. Deze aanpak zorgt voor een dynamische cultuurvisie die concrete doelen stelt, maar ook flexibele richtlijnen biedt om in te spelen op de veranderende sociale, culturele en maatschappelijke context.

Onze vijf culturele kernthema's:

cultuur als levenskompas		kunst in verbinding met inwoners		erfgoed & inwoners: betekenisvol behoud		SKEM cultuur-educatie: uit de comfortzone!		De bibliotheek als hart van de samenleving	
									
De dwars-doorsnijdende principes >		verbinding met inwoners							
		projecten inzetten voor maatschappelijke verandering							
		versterking van het culturele netwerk							
		duurzaam denken als kernwaarde							
		beleid overstijgend denken en doen							
									

De vijf dwarsdoorsnijdende principes nader toegelicht:

1. Verbinding met inwoners:

Ons cultuurbeleid richt zich op cultuurparticipatie en inclusie, en integreert burgerparticipatie waar mogelijk, zodat iedere inwoner van Eijsden-Margraten – ongeacht achtergrond, leeftijd of sociaaleconomische status – kan deelnemen of bijdragen. Er ligt een speciale focus op jongeren, zodat we hen via kunst en cultuur kunnen inspireren en betrekken bij de toekomst van de gemeente.

2. Kunst en cultuurprojecten inzetten voor maatschappelijke verandering:

Kunst en cultuur bevorderen sociale cohesie, vergroten bewustwording en versterken educatie. We zetten kunst en cultuurprojecten daarom - waar mogelijk en relevant- in voor maatschappelijke doelstellingen. Op deze manier inspireren wij inwoners actief om bij te dragen aan de transformatie van hun leefomgeving, waarmee we maatschappelijke uitdagingen aanpakken en duurzame vooruitgang realiseren.

3. Versterking van het culturele netwerk:

We investeren in een sterk cultureel netwerk van makers, verenigingen, instellingen en beleidsdomeinen. Door samenwerkingen te stimuleren en digitale mogelijkheden optimaal in te zetten, realiseren we projecten die artistieke kwaliteit combineren met maatschappelijke impact en bouwen we een toekomstbestendige culturele infrastructuur.

4. Duurzaam denken als kernwaarde:

We ondersteunen projecten die bewustwording rondom duurzaamheid bevorderen, met het Cittaslow keurmerk als bevestiging van onze inzet voor een hoge levenskwaliteit en een duurzame leefomgeving. Cultuur speelt zo een belangrijke rol in de bredere ecologische en maatschappelijke transitie van de gemeente.

5. Beleid overstijgend denken en doen:

Onze cultuurvisie legt strategische verbindingen met andere beleidsvelden, zoals zorg, welzijn, ruimte en educatie. Deze integrale benadering bevordert samenwerking, innovatie en een robuust cultureel ecosysteem waarin sociale vernieuwing en maatschappelijke betrokkenheid centraal staan.

Culturele kernthema's en doelstellingen

1. Cultuur als Levenskompas

Cultuur omvat het beleven en beoefenen van cultuuruitingen zoals muziek, kunst en theater, en het genieten van materieel en immaterieel erfgoed. Maar het gaat ook over hoe we samen in het leven willen staan. Over wie we als samenleving waren, zijn en willen zijn.

We streven naar een toekomst waarin iedereen vrij is om te participeren, bij te dragen en te bloeien, ongeacht achtergrond of situatie, als fundament van onze culturele identiteit.

In Eijssden-Margraten zetten we cultuur daarom in om onze levenskwaliteit te verhogen en maatschappelijke doelen te realiseren. Zoals bewustwording over duurzaamheid, het bevorderen van positieve gezondheid, het CittaSlow gedachtengoed, en het bijdragen aan een inclusieve samenleving. We leggen hierbij verbinding met onze inwoners door cultuurparticipatie en burgerparticipatie. Op deze wijze versterken we de sociale cohesie en creëren we een flexibele aanpak die aansluit bij de veranderende behoeften van onze samenleving.

Ambities en doelstellingen

Versterking van de culturele identiteit:

We ontwikkelen of faciliteren projecten die aansluiten bij de richtlijnen van de cultuurvisie en de unieke culturele aspecten van Eijssden-Margraten. Hiermee maken we de culturele identiteit zichtbaar en versterken we deze.

Inzetten van cultuur voor maatschappelijke doelstellingen:

We realiseren en ondersteunen initiatieven die gericht zijn op gemeentelijke sociaal-maatschappelijke thema's en doelstellingen, waarbij we hun impact monitoren en evalueren.

Vergroting van cultuurparticipatie:

We identificeren onderbelichte doelgroepen en ontwikkelen strategieën om hen actief te betrekken bij het uitvoeringsprogramma. Dit draagt bij aan een bredere participatie en betrokkenheid van inwoners, met speciale aandacht voor jongeren.

Ondersteuning van netwerkontwikkeling:

We stimuleren en faciliteren samenwerkingsverbanden tussen culturele professionals, lokale organisaties, stichtingen en verenigingen ter bevordering van een dynamisch cultureel netwerk.

Foto: De digitale schets van het winnende culturele concept voor het Ireneplein. Culturele burgerparticipatie verrast, verrijkt en verbindt! Bewoners van Cadier en Keer hebben gekozen voor een culturele invulling van hun plein. Het ontwerp legt een verbinding tussen verleden en heden: het bloemmotief in het asfalt verwijst naar de traditie van processies, terwijl het eigentijdse ontwerp kinderen inspireert om te spelen en volwassenen uitnodigt om samen te komen en bij te praten.

2. Kunst in verbinding met inwoners

Kunstprojecten die onze inwoners verbinden, spelen een sleutelrol in maatschappelijke ontwikkeling. Ze bevorderen begrip tussen mensen van verschillende achtergronden en slaan bruggen tussen gemeenschappen. Dit draagt bij aan de opbouw van een inclusieve samenleving. Kunst biedt ons de mogelijkheid om boodschappen over te brengen op een manier die inspireert, verrast en verrijkt. Maatschappelijke vraagstukken worden tastbaarder en ontstaat ruimte voor interactie, reflectie en nieuwe inzichten.

Onze projecten combineren maatschappelijke impact met artistieke kwaliteit. Hierbij werken we samen met andere beleidsvelden, creëren we kansen voor culturele professionals en stimuleren we burgerparticipatie. We maken gebruik van de dynamiek van Urban Culture om jongeren actief te betrekken. Dit versterkt de vitaliteit van onze gemeenschap, vergroot de verbondenheid tussen inwoners en bevordert een gevoel van trots en betrokkenheid bij de leefomgeving.

Ambities en doelstellingen

Doorontwikkeling van het KIEM-platform:

We bieden via het KIEM-platform jaarlijks artistieke kansen en opdrachten aan culturele professionals, waarmee projecten ontstaan die inwoners verbinden, het culturele werkveld versterken en de maatschappelijke ontwikkeling bevorderen. www.kiemplatform.nl

Verbinding van doelgroepen in de samenleving:

We ontwikkelen of faciliteren kunstprojecten die verschillende doelgroepen met elkaar verbinden, met als doel de sociale cohesie te versterken en de onderlinge verbinding te bevorderen.

Stimuleren van duurzaamheidsbewustzijn:

Wij realiseren of faciliteren kunstinitiatieven die de bewustwording rond duurzaamheid vergroten en inwoners inspireren om duurzame keuzes te maken.

Uitbreiding van het professionele netwerk:

We leggen ieder jaar nieuwe contacten met culturele professionals voor samenwerkingsverbanden in onze lokale projecten, waarbij inclusie en Fair Practice centraal staan. We streven ernaar professionals aan te trekken die zowel hun expertise als diverse perspectieven en ervaringen inbrengen.

Foto: project Pas de Deux

In het project Pas de Deux werken jonge kunstenaars samen met dementerende inwoners van de Appelgaard en hun families. Hun levensverhalen inspireerden tot kunstwerken die een eerbetoon vormen aan onze inwoners en hun verhalen. Zo herontdekte mevrouw S. haar muzikaliteit, wat kunstenaar DidiAnne inspireerde tot het maken van een een verfijnde keramieken mondharmonica. Bij de onthulling ontroerde mevrouw S. iedereen met een intiem concertje. Dit project laat zien hoe kunst verhalen levend houdt, maar ook nieuwe energie en verbondenheid brengt.

3. Erfgoed en inwoners: betekenisvol behoud

Erfgoed vormt niet alleen ons verleden, maar ook onze toekomst. Het biedt nieuwe generaties inspiratie, draagt bij aan het vormen van identiteit en creëert een gevoel van verbondenheid met de wereld om hen heen. Daarom is het essentieel om erfgoed levend te houden, zodat zowel jongere als oudere inwoners zich er actief mee kunnen verbinden en ervan kunnen leren. Dit levend houden geldt zowel voor het materieel erfgoed, dat we op een betekenisvolle manier een nieuwe invulling geven, als voor het immaterieel erfgoed dat in tradities, verhalen en gebruiken voortleeft.

We richten ons op het creëren van betrokkenheid en het laten evolueren van erfgoed, zodat het een bron van kracht en continuïteit blijft voor de toekomst van onze gemeente. Door erfgoed te verbinden met het dagelijks leven via beleving, educatie en 'storytelling', versterken we gemeenschapszin en behouden we onze gedeelde culturele waarden en tradities.

Ambities en doelstellingen

Verduurzaming van immaterieel erfgoed:

We maken immaterieel erfgoed toegankelijk voor een breed publiek. Het doel is de verbinding van ons immaterieel erfgoed met inwoners te versterken en het erfgoed op meerdere momenten van het jaar zichtbaar en beleefbaar te maken voor diverse doelgroepen. Monitoring van de participatiegraad wordt waar mogelijk geïntegreerd.

Stimuleren van projecten rondom levend erfgoed:

We ontwikkelen of ondersteunen projecten die materieel erfgoed op een inspirerende manier tot leven brengen, en hierbij inwoners en bezoekers actief betrekken. Monitoring van de participatiegraad wordt waar mogelijk geïntegreerd.

Bevordering van erfgoededucatie:

Erfgoededucatie wordt structureel geïntegreerd in het SKEM-cultuureducatie aanbod, waarbij deelnemersfeedback bij afname geïntegreerd is.

Digitalisering van erfgoedbeleving:

We maken lokale erfgoedlocaties toegankelijk voor inwoners en bezoekers via digitale platforms en moderne technologieën, zoals Augmented Reality. Waar mogelijk integreren we digitale toepassingen die ook toegankelijk zijn voor minder valide inwoners.

Foto: Caltex levend erfgoed project.

Storytelling is dé manier om erfgoed tot leven te brengen door verhalen en ervaringen te delen. Het maakt de geschiedenis, waarden en betekenis van zowel immaterieel als materieel erfgoed toegankelijk en aansprekend. In het Caltex project voegen we een extra laag toe aan het bestaande gebouw. Via een Augmented Reality ervaring reis je terug in de tijd, terwijl je via een infopaneel interessante kennis opdoet en wordt uitgenodigd om een historische wandeling te maken. Zo brengen we het verleden op een interactieve en inspirerende manier naar het heden.

4. SKEM Cultuureducatie: Uit de Comfortzone!

Cultuureducatie vormt de ruggengraat van kunst, cultuur en maatschappelijke vorming. In Eijsden-Margraten hebben we een veelzijdig educatief programma voor basisscholen ontwikkeld, dat jaarlijks wordt aangescherpt. Dit programma omvat wekelijkse lessen in muziek, drama en beeldende kunst, en wordt versterkt door een randprogramma met unieke belevingen, activiteiten en excursies binnen en buiten de gemeente, die spelenderwijs de link leggen naar maatschappelijke thema's.

Cultuureducatie stimuleert niet alleen creativiteit en verbeeldingskracht, maar ontwikkelt ook het creatief denkvermogen van kinderen en leert hen belangrijke vaardigheden zoals samenwerken, kritisch denken en probleemoplossing. Het helpt kinderen om uit hun comfortzone te stappen waardoor ze hun potentieel kunnen ontplooien en hun eigen toekomst beter kunnen vormgeven. Door onze unieke combinatie van cultuureducatie en maatschappelijke thema's vergroten we het culturele begrip van onze leerlingen en stimuleren we hun betrokkenheid bij maatschappelijke vraagstukken, waardoor ze beter voorbereid zijn op de wereld om hen heen.

Ambities en doelstellingen

Integratie van maatschappelijke thema's:

We vernieuwen jaarlijks het culturele randprogramma om relevante maatschappelijke thema's, zoals duurzaamheid, optimaal te integreren. Deze initiatieven worden in samenwerking met externe culturele partners aangeboden, die expertise hebben in het spelenderwijs versterken van de culturele en maatschappelijke betrokkenheid van leerlingen.

Aanscherping van het SKEM-curriculum:

Het curriculum wordt jaarlijks aangescherpt door de integratie van doorlopende leerlijnen die het creatief denkvermogen van leerlingen versterken. De focus ligt op het spelenderwijs verbinden van culturele vakken met relevante thema's, waar mogelijk in samenwerking met culturele professionals, lokale organisaties, stichtingen en verenigingen, zodat leerlingen hun kritisch denkvermogen ontwikkelen, actief leren samenwerken en probleemoplossend denken toepassen in actuele, relevante contexten.

Evaluatie en monitoring:

De ontwikkeling van de leerlingen wordt jaarlijks geëvalueerd via de SKEM monitor (zie hoofdstuk 'monitoring en feedback').

Aansluiting met overheidsrichtlijnen voor cultuureducatie:

We zorgen dat ons cultuuraanbod aansluit bij landelijke en regionale normen, en integreren nieuwe ontwikkelingen.

Foto: SKEM Cultuureducatie / wekelijkse lessen.

Het cultuureducatieprogramma SKEM biedt wekelijkse lessen in muziek, beeldende kunst en theater, aangevuld met een inspirerend randprogramma waarin op speelse wijze verbinding wordt gelegd met actuele maatschappelijke thema's.

Foto: SKEM Cultuureducatie / randprogramma.

In ons cultuureducatieprogramma SKEM verbinden we creativiteit op een speelse manier met maatschappelijke thema's. Zo hebben de leerlingen van BS De Cramignon en BS Tangram, na een aantal lessen over lokale natuur, milieu en duurzaamheid, hun kennis omgezet in twee prachtige kunstwerken. Deze zijn nu te zien op de gebouwen op het schoolplein, als kleurrijke weerspiegeling van hun leerervaring.

5. De bibliotheek als hart van de samenleving

De toekomstige bibliotheek is meer dan alleen een plek om boeken uit te lenen. Het is een bruisend cultuurhuis en het hart van de gemeenschap, waar mensen samenkomen om te leren, te delen en te creëren. De bibliotheek biedt gelijke kansen voor mensen van alle leeftijden en achtergronden om zichzelf te ontwikkelen, wat bijdraagt aan sociale cohesie en maatschappelijke vorming.

Door in te spelen op thema's zoals laaggeletterdheid, leesvaardigheid en digitale inclusie, positioneren we de bibliotheek als een motor voor maatschappelijke verandering. Hier komen inwoners samen om te leren, creëren en groeien, waarbij we ook aandacht besteden aan thema's zoals welzijn, diversiteit en cultuurparticipatie. Daarnaast biedt de bibliotheek toegang tot diverse middelen, zoals workshops, lezingen en culturele evenementen, die de betrokkenheid van de gemeenschap verder versterken.

Ambities en doelstellingen

Zorgplicht:

We voeren de wettelijke taken van het bibliotheekwerk uit, zoals vastgelegd in de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (Wsob), in samenwerking met Stichting Heuvelland Bibliotheken.

Gericht diensten:

We dragen zorg voor het aanbod van gerichte diensten die kennisdeling, educatie, leesbevordering, maatschappelijke betrokkenheid en cultuurparticipatie bevorderen, waarbij we jaarlijks inspelen op de veranderende behoeften van de lokale gemeenschap.

Integratie van inwonersvisie:

We integreren resultaten van het lokale herijkingsonderzoek Bibliotheekwerk in de bibliotheekdiensten en faciliteren feedbackmogelijkheden via de uitvoerende Stichting Heuvelland Bibliotheken.

Leesvaardigheid en laaggeletterdheid:

Wij faciliteren jaarlijks een lokaal programma gericht op het verbeteren van leesvaardigheid en het bestrijden van laaggeletterdheid in de gemeente. Het bereik wordt gemeten door inschrijvingen en actieve deelnemers te monitoren.

*Foto: Taalcursus Zin in Koken.
De bibliotheek van de toekomst is veel meer dan
een plek voor boeken. Het wordt een centrale plek
voor leren, groei en verbinding. Naast deze nieuwe
rol bieden wij aanvullend een lokaal programma
voor leesvaardigheid en laaggeletterdheid.
Een voorbeeld hiervan is de cursus Zin in Koken,
waar deelnemers spelenderwijs de Nederlandse
taal leren, nieuwe vaardigheden ontwikkelen en
samenkomen.*

Samen bouwen aan culturele groei

In dit hoofdstuk verkennen we drie belangrijke kansen voor culturele groei: participatie, omgeving & gebiedsontwikkeling en incidentele subsidies. Deze pijlers bieden ons de kans om samen te bouwen aan een toekomst die onze cultuur versterkt en verder ontwikkelt.

Participatie: kansen voor de toekomst

Eijsden-Margraten kent een rijk verenigingsleven waar we trots op zijn en dat we willen behouden en verder ontwikkelen. Verenigingen en culturele instellingen vormen de ruggengraat van onze gemeenschap, waarin mensen samenkomen, zich ontwikkelen en zich verbonden voelen met elkaar en met de gemeente.

Tegelijkertijd erkennen we de noodzaak en potentie van cultuurparticipatie door kwetsbare groepen. Door kunst en cultuur toegankelijk te maken voor iedereen, kunnen we sociale inclusie bevorderen. Denk hierbij aan projecten waarbij Urban Culture wordt ingezet als middel voor empowerment van jongeren uit achterstandssituaties, of culturele programma's voor ouderen om eenzaamheid tegen te gaan.

In de cultuurvisie kunst en cultuur van de gemeente Eijsden-Margraten streven we ernaar cultuurparticipatie duurzaam te verankeren. Dit bereiken we door verschillende strategieën en concrete acties. Eén van onze belangrijkste pijlers is het integreren van kunst en cultuur als essentiële instrumenten binnen sociale en maatschappelijke doelstellingen.

Onze ambities hierbij zijn:

Bewustwordingsproject:

We organiseren of faciliteren informatiesessies of workshops voor sociale werkers en organisaties om het belang van kunst en cultuur in sociale beleidsvelden te benadrukken, ter versterking van sociale cohesie, zelfredzaamheid en een vitale samenleving.

Intentieafspraken:

We leggen uitgangspunten vast voor samenwerking tussen kunst, cultuur en sociale doelstellingen, met als doel kunst en cultuur te erkennen als instrumenten voor maatschappelijke oplossingen en, waar relevant, vanaf het begin als gelijkwaardige partner te betrekken bij de ontwikkeling van programmalijnen en initiatieven.

Inventarisatie van behoeften:

We brengen de latente behoeften van de gemeenschap in kaart en vertalen deze naar passende culturele programma's of activiteiten die inclusie en participatie bevorderen.

Foto: Co-creatie project met jongeren uit Eijsden-Margraten.

Culturele co-creatie is essentieel omdat het jongeren de kans biedt om zichzelf uit te drukken, creatief te groeien en zich verbonden te voelen met hun omgeving. Urban culture speelt hierbij een belangrijke rol, omdat het jongeren een platform biedt om hun identiteit en maatschappelijke thema's te verkennen.

Kunst en cultuur als inspiratie voor omgeving en gebiedsontwikkeling

Eijsden-Margraten heeft de potentie om leefomgeving en gebiedsontwikkeling te benaderen als een proces waarin maatschappelijke, sociale en culturele doelstellingen samenkomen. Dit vraagt om een vernieuwende denkwijze, waarbij cultuur als gelijkwaardige partner vanaf het begin meedenkt in de ontwikkeling van locaties en gebieden. Door kunst en cultuur te integreren, investeren we in een duurzame samenleving waarin de behoeften en ambities van de gemeenschap op verschillende niveaus centraal staan. Daarnaast kan cultuur nieuwe invalshoeken bieden die leiden tot innovatieve oplossingen en inzichten.

Door cultuurparticipatie, co-creatie en culturele burgerparticipatie te integreren, kunnen gemeenschappen op een positieve manier omgaan met actuele sociaal-maatschappelijke thema's, maar ook met relevante onderwerpen zoals biodiversiteit, circulaire economie en duurzaam denken. Deze aanpak zorgt ervoor dat mensen niet alleen bewust worden van de uitdagingen, maar ook actief bijdragen aan oplossingen. Door samen te werken op cultureel vlak, versterken we de verbinding met de leefomgeving en bevorderen we sociale cohesie, wat leidt tot een duurzamere en veerkrachtigere gemeenschap.

Onze ambities hierbij zijn:

Pilotproject

We ontwikkelen een pilotproject waarin kunst en cultuur vanaf de beginfase worden geïntegreerd in een gebiedsontwikkelingsplan.

Integratie van gemeenschappen

We betrekken inwoners actief bij gebiedsontwikkeling door middel van co-creatie en culturele participatie. Dit versterkt bewustwording en betrokkenheid rondom relevante thema's.

KIEM Denktank

We organiseren bijeenkomsten met deelnemers uit verschillende sectoren om nieuwe kansen voor kunst en cultuur in gebiedsontwikkeling te verkennen en te benutten.

Verankering van cultuur in beleidsprocessen

We ontwikkelen richtlijnen die waarborgen dat kunst en cultuur een structurele plek krijgen in gebiedsontwikkelingsprojecten.

*Foto: Blik op het landschap van Eijsden-Margraten.
Door cultuurparticipatie, co-creatie en culturele burgerparticipatie te integreren in plannen voor leefomgeving en gebiedsontwikkeling, kunnen we ideeën laten ontkiemen die gemeenschappen helpen om op een positieve manier om te gaan met relevante thema's.*

Ondersteuning van unieke lokale initiatieven

Kunst en cultuur zijn fundamentele onderdelen van de identiteit van Eijsden-Margraten. Naast structurele subsidies voor onder andere verenigingen en terugkerende culturele programma's, spelen incidentele culturele subsidies en ondersteunende culturele KIEM vouchers een cruciale rol in het versterken van onze culturele dynamiek. Ze creëren ruimte voor eenmalige, unieke initiatieven die op innovatieve wijze inspelen op maatschappelijke vraagstukken en de verbinding tussen inwoners versterken.

Voorbeelden van dergelijke projecten zijn initiatieven die onze geschiedenis, tradities of relevante actuele thema's op een artistieke manier belichten en nieuwe perspectieven bieden op wat Eijsden-Margraten kenmerkt. Deze initiatieven dragen bij aan sociale cohesie, stimuleren dialoog en bieden de gemeenschap een frisse kijk op hun omgeving. Zo wordt cultuur niet alleen toegankelijker, maar ook relevanter voor een breed publiek.

Voor jonge professionele makers zijn deze ondersteunende maatregelen van vitaal belang. Ze bieden hen de kans om artistiek te groeien en hun beroepspraktijk te versterken, zowel binnen als buiten de gemeente. Dit ondersteunt de ontwikkeling van een bloeiende culturele sector die voortdurend inspeelt op een veranderende samenleving.

We streven ernaar deze mogelijkheden verder te ontwikkelen, zodat we ook in de toekomst ruimte kunnen bieden voor nieuwe creatieve initiatieven die de culturele identiteit van Eijsden-Margraten blijven verrijken. Zo bouwen we samen aan een levendige, veerkrachtige cultuursector die de gemeenschap blijft inspireren en verbinden.

Onze ambities hierbij zijn:

Doorontwikkeling:

We blijven incidentele subsidies en KIEM-vouchers inzetten om ruimte te creëren voor innovatieve, unieke culturele projecten.

Jonge makers:

We ondersteunen jonge makers door hen financieel en inhoudelijk te begeleiden bij projecten die bijdragen aan hun artistieke ontwikkeling.

Aanmoediging van cultuurparticipatie:

We stimuleren cultuurparticipatieprojecten door jaarlijks initiatieven te ondersteunen via KIEM-vouchers. Hierbij ligt de nadruk op projecten die nieuwe doelgroepen betrekken en participatie in kunst en cultuur versterken.

Foto: Verbindende theaterproductie die inwoners met verschillende achtergronden betreft en versterkt. Voor jonge cultuurmakers die in of met onze gemeente werken, is ondersteuning essentieel. Het geeft hen de mogelijkheid om artistiek te groeien en hun talenten verder te ontwikkelen, terwijl hun producties tegelijkertijd bijdragen aan het behalen van de culturele doelstellingen van de gemeente.

Focus op onderscheidende waarden van onze gemeente

Culturele groei ontstaat wanneer we unieke waarden van onze gemeente koesteren en benutten. Deze waarden vormen de kern van onze identiteit en bieden ons de kans om een verbindend en inspirerend verhaal te vertellen aan onze inwoners en de wereld. Door unieke kenmerken te verduurzamen en te verbinden met actuele thema's, versterken we niet alleen de lokale trots, maar creëren we ook nieuwe mogelijkheden voor samenwerking en innovatie.

Het thema 'Vrijheid' is een van de onderscheidende waarden van Eijsden-Margraten. Als eerste door de Amerikanen bevrijde gemeente en de enige met een Amerikaanse Begraafplaats, dragen we het belang van vrijheid uit – een waarde die ons verleden kleurt, ons heden verbindt en onze toekomst richting geeft.

Deze waarde vormt tegelijkertijd de basis voor onze sociaal-maatschappelijke ambities zoals inclusie, verbinding en participatie. Door dit uitgangspunt te verweven in projecten en samenwerkingen, creëren we niet alleen een sterkere culturele identiteit, maar ook een inspirerend kader voor maatschappelijke vooruitgang. Eijsden-Margraten benut hiermee haar onderscheidend vermogen als culturele voorloper, en maakt van vrijheid een drijvende kracht voor persoonlijke groei, gemeenschapszin en culturele ontwikkeling.

Onze ambities hierbij zijn:

Versterken van de maatschappelijke verbinding:

We bevorderen de betrokkenheid van inwoners door het thema vrijheid, waar mogelijk en relevant, in te zetten als bron van inspiratie bij culturele participatieprojecten.

Verduurzamen van immaterieel erfgoed:

We stimuleren, ontwikkelen of faciliteren projecten die behoud, de ontwikkeling en de overdracht van het immateriële erfgoed rond het thema vrijheid ondersteunen.

Stimuleren van nationale en internationale samenwerking:

We zetten in op strategische samenwerkingen en uitwisselingen op nationaal en internationaal niveau om het erfgoed en de bijbehorende culturele en maatschappelijke waarden van vrijheid te positioneren en verder te ontwikkelen.

Foto: Amerikaanse Begraafplaats.
Het thema 'Vrijheid' is een onderscheidende waarde van Eijssden-Margraten,
die inspireert, verbindt en verrijkt, en bij kan dragen aan de culturele groei
van de gemeente.

Monitoring en feedback

Monitoring en feedback zijn essentieel voor het succes van onze cultuurvisie. Door te evalueren en te luisteren naar de ervaringen en behoeften van onze inwoners, kunnen we onze initiatieven en projecten voortdurend verbeteren.

Dankzij onze keuze voor een dynamische visie op strategische hoofdlijnen, kunnen wij feedback op jaarlijkse basis implementeren in onze doelstellingen en ons uitvoeringsprogramma. Dit stelt ons in staat om flexibel en responsief te blijven, zodat we effectief kunnen inspelen op veranderende omstandigheden en de behoeften van de gemeenschap optimaal kunnen bedienen. Hierdoor waarborgen we een cultuurbeleid dat altijd in ontwikkeling is en aansluit bij de realiteit van Eijsden-Margraten.

We werken met de onderstaande vier methodes:

1. De LKCA Projectenmonitor ‘Samen Cultuur Maken’.

Deze beproefde projectenmonitor wordt breed ingezet voor projecten waarin de verbinding met inwoners centraal staat. De monitor is ontwikkeld door het landelijk kennisinstituut LKCA. Dit instituut speelt een belangrijke rol bij het vergroten van de aandacht voor cultuureducatie, cultuurparticipatie en de toegankelijkheid van cultuur voor iedereen.

2. De SKEM monitor

Deze speciaal voor de basisscholen in Eijsden-Margraten ontwikkelde methode stelt ons in staat om het cultuureducatieprogramma SKEM jaarlijks te evalueren. De monitor waarborgt dat het programma aansluit bij de behoeften van kinderen en daardoor effectief bijdraagt aan hun persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling.

3. KIEM platform

Het KIEM-platform heeft naast de rol van verbinding en promotie ook de functie van monitor. De achterliggende technologie registreert het aantal inschrijvingen op de culturele kaart, het aantal abonnees op de nieuwsbrief, en het aantal inschrijvingen voor open calls en andere culturele kansen. duurzaamheid

4. Doelstellingen culturele kernthema's

De doelstellingen in deze cultuurvisie bieden een basis voor het evalueren van de voortgang van het uitvoeringsprogramma. Dit stelt zowel interne als externe stakeholders in staat om te reflecteren en waar nodig aanpassingen door te voeren, zodat de beoogde resultaten worden bereikt.

Conclusie

De cultuurvisie van Eijsden-Margraten schetst een inspirerend toekomstbeeld waarin kunst en cultuur als drijvende krachten fungeren voor sociale cohesie, duurzaamheid en maatschappelijke vooruitgang. We willen een inclusieve en innovatieve gemeenschap creëren waarin iedereen de vrijheid heeft om te participeren, bij te dragen en te bloeien. Dit vraagt om een stevige inzet op het gebied van cultuurparticipatie, vooral gericht op kwetsbare groepen, en een nauwe verbinding met maatschappelijke vraagstukken.

Samenwerking is de sleutel om deze ambitie te realiseren. Deze omvat niet alleen de integratie van cultuur met andere beleidsvelden en de ondersteuning van de bestuursorganen, maar ook het opbouwen van duurzame partnerschappen met lokale en regionale organisaties, andere gemeenten en nationale samenwerkingsverbanden.

Daarnaast is het essentieel om de betrokkenheid van inwoners in toenemende mate te stimuleren door hen actief te betrekken bij culturele projecten en beslissingen. Hiervoor is een voortdurende doorontwikkeling vereist van innovatieve strategieën en technologieën, zodat kunst en cultuur toegankelijker worden gemaakt voor een breed publiek.

Met deze gezamenlijke inspanningen kan Eijsden-Margraten de doelstellingen en ambities van deze cultuurvisie realiseren. Dit zal bijdragen aan het vormgeven van een toekomstbestendige en vitale gemeenschap, waarbij cultuur een centrale rol en tegelijk ondersteunende rol speelt. Door de kracht van verbinding en samenwerking te benutten, bouwen we samen aan een bloeiende gemeenschap waar een hoge levensstandaard voor iedereen vooropstaat en de toekomst vol mogelijkheden ligt.

Bronnen

De hieronder vermelde bronnen hebben bijgedragen aan de opzet van deze cultuurvisie, waarbij zowel lokale als nationale perspectieven op kunst, cultuur en erfgoed zijn geïntegreerd. De inzichten op het gebied van cultuureducatie en burgerparticipatie bieden 'best practices' en introduceren participatiemethodes die aansluiten bij de behoeften van de hedendaagse maatschappij. Wij bedanken de onderstaande sparringpartners voor hun waardevolle bijdragen:

Erfgoed: Pieter van Rooij

(adviseur erfgoed Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland)

Kunst, Cultuur, Cultuureducatie: Ana Frangovska

(curator Biennale Venetië & PhD Transdisciplinary Contemporary Art)

Omgeving en gebiedsontwikkeling: Saskia van Stein

(directeur Internationale Architectuur Biennale)

Bibliotheekwerk: Ilse Verburgh

(voormalig directeur HUB Kerkrade)

Participatie: Els Roobroeck

(Programmaregisseur Cultuurmakers / Hoofd Development Centre Céramique)

Overige bronnen:

1. Presentatie Kunst en Cultuur / afdeling Samenleving Gemeente Eijsden-Margraten 2024
Deze presentatie schetst de belangrijkste culturele ambities en strategieën van de gemeente in hoofdlijnen voor de komende jaren, met de nadruk op verbinding, inclusie en innovatie.
2. Beleidskader 2024-2027 Cultuur en Erfgoed Provincie Limburg
Dit beleidskader biedt een regionale context voor culturele en erfgoedontwikkelingen in Limburg, | met specifieke aandacht voor culturele participatie en erfgoedbehoud.
3. Herijkingsonderzoek Bibliotheekwerk 2023 Eijsden-Margraten
Dit rapport biedt inzicht in de visie van inwoners over de toekomstige rol van bibliotheekwerk binnen de gemeenschap van Eijsden-Margraten.
4. Onderzoek Urban Culture in Eijsden-Margraten i.s.m. Urban Legends, 2023
Dit onderzoek analyseert de opkomst van urban culture in de gemeente, met een focus op jongerenparticipatie en de bijdrage van urban culture aan inclusie en maatschappelijke ontwikkeling.
5. Beleidskader Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
Dit beleidskader geeft inzichten over het behoud en de overdracht van immaterieel erfgoed en levend materieel erfgoed.
6. Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA)
LKCA biedt onderzoeksresultaten en tools ter ondersteuning van cultuurparticipatie en cultuureducatie. De Projectenmonitor 'Samen Cultuur Maken' wordt gebruikt om de culturele impact van lokale initiatieven te evalueren.
7. PhD-onderzoek Transdisciplinary Contemporary Art door Ana Frangovska
Transdisciplinair onderzoek met een focus op innovatieve kunstvormen.
8. Culturele visie Internationale Architectuur Biennale Rotterdam
Visie op de verbinding tussen cultuur en omgeving & gebiedsontwikkeling
9. Zorgplicht Bibliotheekwerk
Regelgeving m.b.t. het ontwikkelen en versterken van de maatschappelijke rol van bibliotheken in Nederland.
10. Culturele visie Cultuurmakers Maastricht
Expertise op het gebied van cultuurparticipatie en burgerparticipatie.

Begrippenlijst (alfabetische volgorde)

Augmented Reality (AR)

Een technologie die digitale, driedimensionale beelden toevoegt aan de echte wereld, zichtbaar via de camera van een smartphone of tablet. Gebruikers kunnen om het AR object heen lopen en het vanuit verschillende hoeken bekijken. AR verrijkt de omgeving met extra informatie, maakt het onzichtbare zichtbaar, creëert interactieve ervaringen en maakt kennisoverdracht op een toegankelijke manier mogelijk.

Best Practices

Beproefde methoden en die in de praktijk goed werken en positieve resultaten opleveren. Deze voorbeelden dienen als inspiratie en richtlijn voor anderen.

Burgerparticipatie

De actieve deelname van inwoners aan projecten waarbij zij invloed uitoefenen op de besluitvorming. Dit versterkt de betrokkenheid van de gemeenschap, zorgt ervoor dat inwoners zich gehoord voelen en draagt bij aan een sterker gevoel van verantwoordelijkheid en verbinding met de beslissingen die hen aangaan.

Co-Creatie

Culturele co-creatie is een samenwerkingsproces waarbij verschillende partijen, zoals kunstenaars, inwoners en organisaties, gezamenlijk culturele projecten realiseren. De nadruk ligt op het bevorderen van inclusie en sociale cohesie door diverse gemeenschappen en perspectieven met elkaar te verbinden. Iedereen krijgt de kans om actief bij te dragen en een betekenisvolle rol te spelen in de culturele ontwikkeling.

Cultuurparticipatie

Cultuurparticipatie is de actieve betrokkenheid bij kunst en cultuur, zowel als deelnemer als toeschouwer. Het verrijkt persoonlijke ontwikkeling, bevordert creatief en kritisch denken, versterkt sociale netwerken en draagt bij aan positieve gezondheid. Cultuurparticipatie versterkt daarnaast de culturele identiteit van een gemeenschap.

Denktank

Een groep experts of betrokkenen die samenkomt om ideeën uit te wisselen, strategieën te ontwikkelen, en advies te geven over specifieke thema's. Een denktank draagt bij aan diepere inzichten en innovaties.

Immaterieel erfgoed

Immaterieel erfgoed omvat tradities, rituelen, ambachten en dialecten die worden doorgegeven van generatie op generatie. Het is dynamisch, wat betekent dat het zich aanpast aan veranderende tijden en contexten, terwijl het de identiteit, waarden en creativiteit van een gemeenschap weerspiegelt. Zo slaat het een brug tussen verleden, heden en toekomst.

Leefbaar erfgoed

Levend erfgoed, ook wel beleefbaar of levendig erfgoed genoemd, verwijst naar het verbinden van materieel erfgoed – zoals monumenten en andere erfgoedlocaties – met evenementen, verhalen, educatie en interactieve activiteiten. Hierdoor wordt erfgoed toegankelijker en relevanter, en kunnen inwoners en bezoekers een emotionele én intellectuele band ermee opbouwen. Dit draagt bij aan duurzaam erfgoedbeheer, omdat historische plekken op deze manier tot leven worden gebracht en hun waarde voor toekomstige generaties behouden blijft.

Murals

Twee-dimensionale kunstwerken, vaak schilderijen of graffiti, die op muren of gevels worden aangebracht. Ze zijn publiek toegankelijk en dragen bij aan de karaktervorming van een omgeving door maatschappelijke thema's, verhalen en/of persoonlijke expressie weer te geven.

Urban Culture

Een cultuurvorm die is ontstaan in stedelijke gebieden en beïnvloed wordt door straatkunst, hiphop, graffiti, dans en mode. Urban culture weerspiegelt de dynamiek en diversiteit van jongeren en heeft zich inmiddels ook verspreid naar plattelandsgemeenten.

SKEM cultuureducatie

SKEM staat voor **S**tructurele **K**unst en cultuureducatie **E**ijsden-**M**argraten.

Storytelling

Een methode om erfgoed tot leven te brengen door middel van het delen van verhalen en ervaringen. Door deze verhalen kunnen we de geschiedenis, waarden en betekenis van zowel immaterieel als materieel erfgoed op een aansprekende en toegankelijke manier overdragen.

Foto's en beeldmateriaal:
Maike Faas-Schauer
Team Kunst en Cultuur gemeente Eijsden-Margraten
Dyanne Sleijpen
HUNC & Studio ID Eddy / Schets Ireneplein